דמדליא ובסים אוירא ההוא יומא דנח נפשיה

דרבי גזרו רבנן תעניתא ובעו רחמי ואמרי כל

מאז דאמר נח נפשיה דר' ידקר בחרב סליקא

אמתיה דרבי לאיגרא אמרה עליוני' מבקשין

את רבי והתחתוני' מבקשין את רבי יהי רצון

שיכופו תחתונים את העליונים כיון דחזאי

כמה זימני דעייל לבית הכסא וחלץ תפילין

ומנח להו וקמצמער אמרה יהי רצון ישיכופו

עליונים את התחתונים ולא הוו שתקי רבנן

מלמיבעי רחמי שקלה כווא שדייא מאיגרא

[לארעא] אישתיקו מרחמי ונח נפשיה דרבי אמרו ליה רבנן לבר קפרא זיל עיין אזל אשכחיה דנח נפשיה קרעיה ללבושיה

ואהדריה לקרעיה לאחוריה פתח ואמר

אראלים ומצוקים אחזו בארון הקדש נצחו

אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקדש

אמרו ליה נח נפשיה אמר להו אתון קאמריתו

ואנא לא האמינא בשעת פטירתו של רבי

זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה אמר רבש"ע

גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי

בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קמנה יהי

רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתי יצתה

ב"ק ואמרה ייבא שלום ינוחו על משכבותם

על משכבך מיבעי ליה מסייע ליה לר' חייא

בר גמדא דאמר רבי חייא בר גמדא אמר ר'

יוםי בן שאול בשעה שהצדיק נפטר מן

העולם אומרים מלאכי השרת לפני הקב"ה

רבש"ע צדיק פלוני בא אומר להם יבואו

צדיקים ויצאו לקראתו ואומרים לו יבא בשלום

ינוחו על משכבותם אמר ר' אלעזר בשעה

שהצדיק נפטר מן העולם שלש כיתות של

במ א טוש"ע י"ד סימן מג סעיף י בהג"ה: ל ב ג מיי׳ פט"ז מהלי אישות הלכה כג סמג סימן קא סעיף א: לא ד ה מוחייי ה טוש"ע ח"מ סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קא סעי"ד: לג ז מיי׳ שם טוש"ע שם :סעיף א

תוספות רי"ד (המשך) ניחא להו ליתמי משום מצוה ואיז מחשרים ממוה כ׳ היא מפני שכ״ז הזמז מחלה להז כחורחה והלכד וניזונית מנכסיו גובה כ׳ לעולת שזה ששחקה לא מזונותיה שאף אם היה י רוצים להגרוחה כחורחה היתה מקבלת היא . כדי שלא תפסיד מזונות וכ"ז שהיא בבית אביה ולא היה זנין אותה שם גובה כתובתה עד כ"ה שנים אבל אם שהתה כ׳ מחלתה ודוקא כשלא היה זונין אותה שם אבל זה ששתקה מפני המזונות שתקה שאפילו אם היה רוצים להגבותה כ' היא לא היתה מקבלת שלא . תפסיד למזונותיה וכ״כ כ"ז שהיא בב"א גובה כחוכתה עד כ"ה שויח אבל אם היתה ניזונית מהח גורה כ׳ לטולח וכד דאמרן תוספת כתובה רכחורה למאי ו״מ וכו׳ בהנושא כ"ז שהיא בבית ביונו שא כי ישרא בביונ בעלה במשך אלמנותה גובה כתובתה לעולם וכ״ז שהיא בב"א שלא היו עובדים אותה היתומים עד כ״ה שנים ואם שהתה יותר מכאן מחלתו וכן כ"ז שהיא בב"א והיורשים זנין אותה וגם זה פי׳ לר״מ שאין טעמו בעבור מחילה אלא בעבור הטובה שעשת מנכסי יתומים ואם אותה שם אם עשת טובה ממזונותיה שלה הן ואין עולים לה בכתובתה אבל בדברי חכמים דטעמייהו משום מחילה אין לפרש אלא כגון שלא היו זנים אותה. מתה יורשיה מזרירים כחורתה עד כ"ה מוקי לה כשנשבעה ומתה שאין אדם מוריש שבועה. שאין אדם מוריש מפני שאינו ממון: אביי לרבה אתא קודם שקיעת החמה גביא - - -, לאחר שקיעות החמה . לא גביא כ׳ בהאי פורתא אחליתי׳ א״ל אין כל במ׳ סאה הוא טובל במ׳ חסר קורטוב א"ט. אר"י א״ר העיד ר״ש לפני רבי שאמר משום אביו ל״ש אלא שאין שטר כתובה יוצא מת"י אבל שטר כתובה יוצא מת"י גובה כ׳ לעולם פי׳ ל"ש שבכ"ה כשאין לה כתובה כגון

ומע"ג שחולי מעיים ויפטורין מן התפילין לפי שחין ומניה וואע"ג שחולי מעיים ויפטורין מן יכולין ליזהר היטב אבל ר' היה מנהיג עלמו בקדושה יותר מדאי והיה יודע היטב ליזהר. מ״ר: לא נהניתי אפילו באצבע קשנה. דאמרינן במדרש עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו

ומרתא בת ביתום עשרים וחמש שנים. אמר לי רבי דהך פירכא ליתא אליבא דבר קפרא דאמר לקמן לא שנו אלא מנה ומאתים אבל תוספת אית לה דלעניו כתובה דאורייתא מרתא בת בייתום וענייה שבישראל שוות אלא אליבא דר' יוחנו דאמר דאפילו תוספת אין לה איירי הכא ולי נראה דאליבא דכו"ע איתא דהכא אליבא דרבי מאיר איירי ולקמן לא האי בר הפרא אלא אליבא דרבנן דאמרי גובה כתובתה בבית אביה עד כ״ה שנים והואיל ושהתה כל כך מחלתה ואמר בר קפרא דדוקא מנה ומאתים מחלה אבל תוספת דהויא כמו מתנה בעלמא לא מחלה כמו שאר בעל חוב דלא מחיל אבל לרבי מאיר דמפסדה משום שיש בעשרים וחמש שנה שתעשה טובה כנגד כתובה אין חילוק בין תוספת למנה ומאתים דלפום גמלא שיחנא דאי לא תימא הכי אלא אדר"מ קאי אם כן מדקאמר דתוספת יש לה אלמא לית ליה דלפום גמלא שיחנא אם כן קשה לדידיה אלמנה דכתובתה מנה עד כ"ה שנים ובתולה דכתובתה מאתים עד כ״ה שנים ודומה לי דבר פשוט דאליבא דרבנן קאי לקמן דכולה סוגיא דלקמן מיירי אליבא דרבנן:

ומייתי הא עובדא דרבי:

במאי גביא. תיתה אמאי לא דייק כמו כן במתניתין במאי גביא בשלא שהתה כ״ה אלא לאו בנקיטא כתובה וקתני דמחלה בכ"ה וי"ל דאמתני׳ ליכא למיפרך דאיכא למימר דמתני' בעידי מיתה והא אליבא דרב קיימא דלדידיה (לעיל פט:) אלמנה גביא בעדי מיתה והא דהאמר אי דלא נהיט' כתובה בידה במאי גביא היינו גט דכמאן דכתב ביה מנה ומאתים דמי דלרב (שם) גרושה לא גביא אלא בגט:

היבי דמי אי דלא נקימא כתובה

לרשעים ואחת אומרת לו ילמעצבה ישכב ואחת אומרת לו ירדה והשכבה את ערלים: בותני' כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים שיש בכ"ה שנים שתעשה מובה כנגד כתובתה דברי ר' מאיר שאמר משום רשב"ג יוחכ"א כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה לעולם כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים מתה יורשיה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש שנים: גמ' אמר ליה אביי לרב יוסף ענייה שבישראל עד עשרים וחמש שנים ומרתא בת בייתום עד עשרים וחמש שנים אמר ליה יחלפום גמלא שיחנא איבעיא להו לרבי מאיר מהו שתשלש תיקו: וחכמים אומרים כל זמן: אמר ליה אביי לרב יוסף אתאי קודם שקיעת החמה גובה כתובתה לאחר שקיעת החמה לא גביא

בההיא פורתא אחילתא אמר ליה אין סכל מדת חכמים כן היא בארבעים סאה מובל בארבעים סאה חסר קורטוב אינו יכול לטבול בהן אמר רב יהודה אמר רב העיד רבי ישמעאל ברבי יוםי לפני רבי שאמר משום אביו ילא שנו אלא שאין שמר כתובה יוצא מתחת ידיה אבל שמר כתובה יוצא מתחת ידיה גובה כתובתה לעולם ורבי אלעזר אמר אפילו שמר כתובה יוצא מתחת ידיה אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנים מתיב רב ששת יב"ח גובה שלא בהזכרה היכי דמי אי דלא נקט שטרא במאי גבי אלא דנקיט שטרא וב"ח הוא דלאו בר אחולי הוא הא אלמנה אחילתא הוא מותיב לה והוא מפרק לה דלעולם דלא נקים שטרא והכא במאי עסקינן כשחייב מודה והאמר ר' אלעא שונין יגרושה הרי היא כבעל חוב היכי דמי אי דלא נקימא כתובה במאי גביא אלא לאו דנקימא כתובה וגרושה היא דלאו בת אחולי היא הא אלמנה אחילתא הכא נמי כשחייב מודה יאמר רב נחמן בר יצחק תני רב יהודה בר קוא במתניתא דבי בר קוא תבעה כתובתה

. במקום שאיז כותביז כתובה וסומכים על תנאי ב"ד א"נ שאבדתה אבל אם שטר וכו' פי' שאילו מחלת. היתה מוסרת להז . שטר כתובתה ור"א אמר אפילו שטר כתובה יוצא מת"י אינו גובה אלא עד כ"ה שנה מתיב ר"ש ב"ח גובה שלא (בהכרזה) [בהזכרה] פי׳ אם שתק כ״ה שנים ולא מיחה על חובו אינו מפסיד בכך ה״ד אי דלא נקט שטרא במאי גבי אלא לאו דנקט שטרא וב״ח הוא דלאו בר אחולי הוא הא אלמנה אחילתא פירוש האלמנה היא בת מחילה מפני שנהנית כל השנים וכתובתה

דמדליא. דאמרינן במסכת מגילה (דף ו.) למה נקרא שמה לפורי שיושבת בראש ההר כליפור: דעל כמה זימנין לבים הכסא. דחולי מעיים הוה ליה: וחלץ ספילין ומנח להו וקא מלער. לחלוץ ולהניח: פתח ואמר. הספד: אראלים ומלוקים. מלאכים ולדיקים מלוקי ארך:

ולא נהניםי בעולם הוה. [אפילו] לפי טורח שיגעתי באלבע קטנה שלי: יבואו לדיקים וילאו לקראתו ויבא בשלום. ואחר כך ינוחו לדיקים על משכבותם: הולך נכחו. בדרך ישרה: מתבר' כל ומן שהיה בכים הביה. והיורשים זנוה שם: גובה לתובתה. כשתרלה: שתעשה טובה. מנכסי יתומים נותנת לחם ומלח לשכניה: ותכמים אומרים. לא הוזכרו עשרים וחמש לענין הטובה שתעשה ולא אפסדוה רבנן כתובה וכשהחכרו עשרים וחמש לענין המחילה הוזכרו דהואיל ושתקה ולא תבעה כל השנים הללו מחלתה הלכך כל זמן שהיא בבית בעלה אין שתיקתה מחילה אלא מפני שמכבדין אותה היא בושה למחות על כתובתה אבל בבית אביה מששתקה כ"ה שנים מחילה היא: מתה יורשיה מזכירין כסובסה כו'. כלומר לריכים למחות על כתובתה בתוך כ״ה שנים: גמ' ענייה שבישראל. שכתובתה מועטת איבדה לרבי מאיר בטובה שעושה בכ״ה שנים: ומרתה בת בייתום. שהיתה עשירה וכתובתה מרובה תפסיד כתובתה בטובה של כ"ה שנים: לפום גמלא שיחנא. המשוי לפי הגמל. אף כאן לפי עושרה טובתה: מהו שחשלש. לר"מ דטעמה משום טובה: שתשלש. שנחשוב טובתה לחשבון כתובתה לפי חשבון השנים להפסיד לכל שנה אחת מעשרים וחמש בכתובתה אם לא שהתה כ"ה שנים אלא חליין או שלישית או רביעית. משלש לשון חלוקה לפי חשבון הוא כדתנן (מכות דף ה.) משלשין בממון ואין משלשין במכות: כל מדת הכמים

מלאכי השרת יוצאות לקראתו אחת אומרת כו. העמידוה יחד ולא תמוט: אבל לו יםבא בשלום ואחת אומרת הולך נכחו שטר כתובה יולה. בבית דין מתחת ואחת אומרת לו יבא שלום ינוחו על ידה: גובה כתובתה לעולם. שאילו משכבותם בשעה שהרשע נאבד מן העולם מחלתה היתה מוסרת להם שטר שלש כיתות של מלאכי חבלה יוצאות הכתובה: שלה בהוכרה. חם שתק עשרים וחמש שנים ולא מיחה על חובו לקראתו אחת אומרת 2איז שלום 9אמר ה' לא הפסיד בכך: אלמנה בת אחולי היא. שנהנית מהן כל השנים הללו וכתובתה אינה מלוה ולא חיסרה בה ממון: לעולם דלא נקיט. הלכך דווקא בעל חוב הא אלמנה דלא נקטא שטרא אחילת׳. ודקשיא לך במאי גביא כשחייב מודה: שונין. בעלי ברייתה: גרושה הרי היה לבעל חוב. לגבות לעולם שלא בהזכרה דוודאי לא מחלה: כשחייב מודה. שלא נתקבלה כתובתה: בר קוא. שם חכם:

א) בע"י יכל, ב) ובפסוה נחיב משכבון], ג) שבועות מח., ד) לעיל סו. סוטה יג:, ב) כ"ה ינ. מנחות הג:.

חורה אור השלח ו. יבוא שלום ינוחו על

שעיה נז ב 2. אַין שָׁלוֹם אָמַר יְיְ לֶרְשָׁעִים:

ישעיה מח כב 3. הן כַּלְכֵם קֹדְחֵי אֵשׁ זיקות לכו באור אָשִׁכֶם וּבְזִיקוֹת בַּעַרתם היתה זאת לכם לְמַעֲצֵבָה תִשְׁכָבוּן:

שניה ניא. 4. מִמִּי נָעְמְתֶּ רְדָה וְהָשְׁכְּבָה אֶת עֲרֵלִים: יחזקאל לב יט

גליון הש"ם

גמ' שיכופו עליונים. עיין נכ"ן נדריס דף מ' ע"ל: שם אין שלום אמר ה'. :(ישעיה נו)

מוסף רש"י

כל זמן שהיא בבית אביה. שלא היו עונדים היתומים אומה זין לותה (לעיל נה.). גובה כתובתה עשרים וחמש שנים. ואס שתקה יתר על כן יום אחד מחלתה וכן תוספת אחד מחלתה וכן תוספת (שם). מתה. אלמנה שלא גבתה כתובתה, יורשיה וגובין כתובתה, יתובעין עשרים וחמש שנים. ואס עברו כ״ה שנים ולא תבעוה הפסידוה, דהכי תנן כל זמן שהיא בבית אביה, זמן שהיא בבית אביה, שלא נטלה מזוטת מן היתומיו, גובה כתובתה עד שנים ואם לא תבעה (שבועות מח.). לפום גמלא שיחנא. לפי כח הגמל יטעינוהו משא (לעיל סז.) מרבין במשאו (סוטה יג:). כל מדת חכמים כן היא. מלומלמת (ר"ה יג.). חסר קורטוב. מדה קטנה מאד, אחד מח' בשמינית בלוג (שם).

תוספות רי"ד

מתני' כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולה ור"ז שהיא רריה שנה שיש בכ״ה שנה שחששה מורה רווד ר׳ שהנשהו סובוו כנגו כ דברי ר"מ שאמר משום רשב"ג וחכ"א כ"ז שהיא רריח רעלה גורה ר׳ אביה גובה כתובתה עד מ"ה שנה מתה יורשיה מזכירים כ' עד כ"ה שנה פי׳ כ״ז שהיא בבית אביה שאינה נוגעת בנכסי בעלה נותנים לה מזונות בין אם . אין נותנים לה כ״ז שהיא גובה כ' עד כ"ה שנה אבל אם עברה כ״ה שנים שנה שיעור שתעשה טובה וג"ח לעניים המחזירים רשאית ליתן לעניים מנכסי

יתומים וכל מה שנתנה אנו מחשיבים לה בכ׳ ושיערו חכמים שמה שנותנת בכ״ה שנים עולה לה שיעור כ׳ ובגמרא בעי מפסדת לפי חשבון א"ד דוקא כשעולה הטובה כנגד כתובתה דלאו בת גבי׳ היא כלל אז מפסדת כתובתה אבל קודם שישלימו הכ״ה שנים דבת גב״ היא מתוך שגובה מקצת גובה הכל ואין מחשבין הטובה שעשת ואיתוקם בתיקו וחכ״א כ״ז וכר׳ פירוש שמה שאמרו הראשונים שבכ״ה שנים מפסדת כ׳ אין הטעם מפני טובה שעשת דההיא טובה שגמלה עם עניים